

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ ЮРИДИЧНИЙ ІНСТИТУТ

**Червінчук А. В., Пилипенко Є. О.,
Атаманенко Ю. Ю., Марценишин Ю. І.**

**КВАЛІФІКАЦІЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ,
ВЧИНЕНИХ ОКРЕМИМИ КАТЕГОРІЯМИ
УЧАСНИКІВ ДОРОЖНЬОГО РУХУ**

Науково-методичні рекомендації

Кривий Ріг
2020

УДК 342.9
ББК 67.9(4Укр)301
Ч-45

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Донецького юридичного інституту МВС України
(протокол № 5 від 25 листопада 2020 року)*

Рецензенти:

Доненко Валерій Вікторович – професор кафедри адміністративного та митного права Університету митної справи та фінансів, доктор юридичних наук, доцент

Пастух Ігор Дмитрович – завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент, підполковник поліції

Костенко Олег Олександрович – начальник управління патрульної поліції в Івано-Франківській області Департаменту патрульної поліції Національної поліції України, старший лейтенант поліції

Ч-45 **Червінчук А. В., Пилипенко Є. О., Атаманенко Ю. Ю., Марценишин Ю. І.**

Кваліфікація адміністративних правопорушень, вчинених окремими категоріями учасників дорожнього руху (науково-методичні рекомендації) / А. В. Червінчук, Є. О. Пилипенко, Ю. Ю. Атаманенко, Ю. І. Марценишин. Кривий Ріг : Донецький юридичний інститут МВС України, 2020. 40 с.

ISBN

Дане видання присвячене дослідженню кваліфікації адміністративних правопорушень, вчинених окремими категоріями учасників дорожнього руху (велосипедистами, пішоходами, особами, які керують гужовим транспортом, та погоничами тварин).

Викладені у публікації рекомендації можуть бути корисними для співробітників патрульної поліції, працівників, курсантів, студентів та слухачів закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, що здійснюють підготовку поліцейських.

УДК 342.9
ББК 67.9(4Укр)301

ISBN

© Червінчук А.В., Атаманенко Ю.Ю.
Пилипенко Є.О. Марценишин Ю.І.,
2020

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. Кваліфікація адміністративних правопорушень: поняття, види, правила та особливості	5
2. Кваліфікація адміністративних правопорушень, вчинених окремими категоріями учасників дорожнього руху	17
2.1. Кваліфікація адміністративних правопорушень, вчинених велосипедистами	17
2.2. Кваліфікація адміністративних правопорушень, вчинених пішоходами	22
2.3. Кваліфікація адміністративних правопорушень, вчинених особами, які керують гужовим транспортом, або погоничами тварин	29
ВИСНОВКИ	36
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	39

ВСТУП

Забезпечення безпеки дорожнього руху є завданням кожної цивілізованої країни, яка прагне розвиватися як демократична, соціальна та правова держава. Разом з тим, особливу роль у попередженні та припиненні, а отже й зменшенні кількості порушень у сфері безпеки дорожнього руху беззаперечно займає притягнення особи, яка вчинила правопорушення, до адміністративної відповідальності та накладанні на неї певного виду адміністративного стягнення з метою виховання її в дусі додержання законів України, поваги до правил співжиття, а також запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так і іншими учасниками дорожнього руху.

Адміністративні стягнення мають застосовуватись у точній відповідності до вимог чинного законодавства, що дозволить уповноваженим на те особам здійснити правильну кваліфікацію адміністративних правопорушень. Саме правильна кваліфікація адміністративного делікту, у тому числі, у сфері безпеки дорожнього руху, є запорукою дотримання прав та свобод людини, щоб кожна особа, яка вчинить адміністративне правопорушення, була піддана відповідним заходам впливу та мала об'єктивну і законодавчо обґрунтовану оцінку своїх протиправних дій.

Більшість наукових та методичних доробок щодо кваліфікації адміністративних деліктів у сфері безпеки дорожнього руху присвячені водіям як учасникам дорожнього руху, залишаючи подекуди поза увагою проблемні питання притягнення до адміністративної відповідальності інші категорії таких учасників.

Саме визначенню деяких проблемних питань кваліфікації адміністративних деліктів, вчинених окремими категоріями учасників дорожнього руху, зокрема, велосипедистами, пішоходами, погоничами тварин та особами, які керують гужовим транспортом, а також напрацюванню шляхів їх вирішення і розв'язання й присвячені науково-методичні рекомендації «Кваліфікація адміністративних правопорушень, вчинених окремими категоріями учасників дорожнього руху».

1. Кваліфікація адміністративних правопорушень: поняття, види, правила та особливості

Згідно з теорією права правова кваліфікація являє собою юридичну оцінку усієї сукупності фактичних обставин справи шляхом віднесення конкретного випадку до певних юридичних норм.

Термін «кваліфікація» походить від латинського «qualis», що означає «який, якої якості» та слова «facere», що означає «робити». Отже, в сукупності даний термін означає рівень підготовленості, ступінь придатності людини до певного виду праці, здатність робити речі певної якості тощо.

Термін «кваліфікувати» (як похідний) вживається також для визначення якості речі, для виявлення її якостей подібності та розбіжності з іншою, однотипною річчю, тобто для оцінки пізнання першої через другу, яка є прикладом. При цьому виробляються стандарти, еталони, які за своїм змістом є міркою для кваліфікації тих чи інших явищ, процесів¹.

Поняття адміністративно-правової кваліфікації у літературі використовується, але спеціально не визначається. У більшості випадків адміністративно-правову кваліфікацію ототожнюють з кваліфікацією адміністративного делікту.

Теорія адміністративного права відчуває істотний брак оригінальних визначень поняття кваліфікації адміністративного делікту. Разом з тим, однією з рідкісних спроб вітчизняних вчених-адміністративістів надати власне визначення поняття кваліфікації адміністративного делікту ми вважаємо дефініцію, запропоновану І. П. Голосніченком, М. Ф. Стахурським та Н. І. Золотарьовою.

Так, автори визначають поняття кваліфікації адміністративного делікту як «встановлення відповідності конкретного діяння ознакам того чи іншого складу адміністративного проступку, передбаченого в Кодексі України про адміністративні правопорушення»².

У той же час не можна не вказати на певні недоліки у даному визначенні. У зв'язку із цим варто звернути увагу на те, що КУпАП, на відміну від КК України, який має повний перелік існуючих злочинів, не містить вичерпного переліку адміністративних деліктів.

Наприклад, згідно зі ст. 9 КУпАП, адміністративним

---

¹ Адміністративна відповідальність в Україні : [навчальний посібник] / [В.М. Бесчастний, О. М. Мердова, А.П. Сахно]; за заг. ред. В. М. Бесчастного. – Кривий Ріг : ДЮІ МВС України, 2015. С. 68.

² Голосніченко І. Попереднє адміністративне розслідування як стадія провадження в справах про адміністративні проступки / І. Голосніченко, М. Стахурський, Н. Золотарьова // Право України. 2002. № 2. С. 27.

проступком визнається протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність¹.

Таким чином, у процесі кваліфікації адміністративного делікту уповноважений суб'єкт нерідко звертається не лише до КУпАП, а й до інших нормативно-правових актів, а точніше – законів, які містять ознаки адміністративних деліктів, не передбачених цим Кодексом.

Вказівка у дефініції поняття «кваліфікація адміністративного делікту» на те, що у процесі юридичної оцінки діяння відбувається «встановлення відповідності конкретного діяння ознакам складу адміністративного проступку, передбаченого в Кодексі України про адміністративні правопорушення» не виправдано звужує коло таких правових актів.

Виходячи з викладеного, зазначимо, що у відповідній дефініції має йтися про співставлення у процесі кваліфікації адміністративного делікту вчиненого діяння та делікту, передбаченого будь-яким законодавчим актом, а не лише такого, що міститься в КУпАП.

Іншою, але не менш вдалою спробою визначення поняття «кваліфікація адміністративного делікту» є дефініція, вперше сформульована О. І. Остапенком, на думку якого, під кваліфікацією адміністративних проступків потрібно розуміти «встановлення і процесуальне закріплення точної відповідності між ознаками вчинених дій чи бездіяльності і ознаками складу делікту, передбаченого адміністративним законодавством»².

У своєму дослідженні Т. О. Гуржій наголошує, що розгляд явища адміністративно-правової кваліфікації у сучасному адміністративному праві не може проводитися в обхід його матеріально-правового аспекту, який полягає у наступному: 1) кваліфікація адміністративного проступку є частиною діяльності суб'єктів адміністративної юрисдикції, вона включає вибір, встановлення норми, яка підлягає застосуванню у конкретному випадку; 2) обов'язковою є констатація того, що у скоєному є ознаки саме вміненої норми, і посягання не може бути оцінене як інший проступок чи злочин (розмежування проступків та відмежування від злочинів); 3) наявне офіційне закріплення в процесуальних документах висновку про кваліфікацію

---

¹ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. (Дата оновлення: 13.08.2020). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 01.11.2020).

² Остапенко О. І. Кваліфікація адміністративних правопорушень : [монографія] / О. І. Остапенко. Львів: Львівський інститут внутрішніх справ при НАВСУ, 2000. С. 37.

адміністративного проступку за конкретною нормою (нормами) адміністративного права¹.

Далі автор зробив важливе застереження стосовно того, що перераховані ознаки адміністративно-правової кваліфікації прямо вказують на її офіційний характер. Визначення офіційної (легальної) правової кваліфікації особливих дискусій чи суперечок в науці не викликає. Загальновизнаним є її розуміння як юридичної оцінки уповноваженими на те представниками держави усієї сукупності фактичних обставин справи, що полягає у співвіднесенні фактичного діяння з відповідними нормами права, висновки якої закріплюються у певних правових документах.

Узагальнюючи найсуттєвіші точки зору, ознаки, що становлять зміст поняття адміністративно-правової кваліфікації, Т. О. Гуржій пропонує наступне визначення: адміністративно-правова кваліфікація – оцінка суб'єктом адміністративної юрисдикції вчиненого посягання, яке містить формальні ознаки адміністративного делікту, котра полягає у співвіднесенні такого діяння з відповідною нормою адміністративного права та у юридичному закріпленні відповідного висновку².

На погляд В. К. Колпакова та О. В. Кузьменко кваліфікація адміністративних деліктів – це встановлення і процесуальне закріплення точної відповідності ознак вчинених особою протиправних дій або бездіяльності до ознак складу делікту, передбаченого адміністративним законодавством.

Кваліфікація адміністративного правопорушення як суб'єктивна категорія – це підпорядкована законам логіки специфічна розумова діяльність особи, що здійснює кваліфікацію. З урахуванням цього кваліфікація полягає в послідовному здійсненні таких взаємопов'язаних операцій: розмежування протиправного діяння і правомірної поведінки; правова оцінка діяння з точки зору ставлення до нього законодавця (вибір, тлумачення і аналіз норми права, порушеної особою, яка притягається до адміністративної відповідальності); прийняття рішення про наявність у скоєному діянні ознак будь-якого складу адміністративного правопорушення. Їх зміст складається із сукупності знань і висновків суб'єкта кваліфікації, заснованих на трьох елементах: уявленнях про фактичні обставини справи; про зміст порушеної адміністративно-деліктної норми; про співвідношення між фактичними ознаками діяння та ознаками, передбаченими у правовій нормі.

---

¹ Адміністративна відповідальність: мультимедійний навчальний посібник НАВС. 2015. https://arm.naiu.kiev.ua/books/adm-vidpov/pages/rozdil_6.html

² Адміністративна відповідальність: мультимедійний навчальний посібник НАВС. 2015. https://arm.naiu.kiev.ua/books/adm-vidpov/pages/rozdil_6.html

Правовою основою кваліфікації адміністративних правопорушень є їх юридичні склади, що містяться в порушеній особою правовій нормі, яка може бути закріплена як в КУпАП, так і в законах, які передбачають адміністративну відповідальність. Тим часом до них також слід віднести такі джерела адміністративно-деліктного законодавства, як загальновизнані принципи і норми міжнародного права, а також Конституцію України.

Отже, адміністративно-правова кваліфікація являє собою засновану на нормативних приписах закону посвідчувальну та пізнавальну діяльність уповноваженої особи, у провадженні якої перебуває справа про адміністративне правопорушення, пов'язану з аналізом фактичних ознак діяння і їх ототожненням з ознаками складу правопорушення, що містяться в порушеній адміністративно-правовій нормі¹.

Кваліфікація адміністративного правопорушення виражається в судженні (умовиводі) правозастосовника про характер зв'язку між фактичними обставинами діяння і правовою нормою, яка встановлює адміністративну відповідальність. Тобто, являє собою відношення між одиничним і загальним, оскільки підведення конкретної події під загальну норму означає визнання збігу ознак, наявних як у цій нормі, так і в конкретній події.

Правильна кваліфікація забезпечує дотримання принципу законності при порушенні справи про адміністративне правопорушення, в ході провадження у адміністративній справі та під час її розгляду. Вона обумовлює винесення обґрунтованого і справедливого рішення про притягнення до адміністративної відповідальності і накладення адміністративного стягнення або звільнення від адміністративної відповідальності. Це дозволяє констатувати, що адміністративно-правова кваліфікація являє собою основоположну, фундаментальну, центральну, стрижневу частину, ядро застосування адміністративно-деліктного закону уповноваженими органами (посадовими особами)².

Залишаючись на позиції нерозривності адміністративно-правової кваліфікації від адміністративного процесу необхідно зробити висновок, що кожному виду адміністративного процесу має відповідати свій вид адміністративно-правової кваліфікації.

---

¹ Адміністративна відповідальність в Україні : [навчальний посібник] / [В.М. Бесчастний, О. М. Мердова, А.П. Сахно]; за заг. ред. В. М. Бесчастного. – Кривий Ріг : ДЮІ МВС України, 2015. С. 71.

² Адміністративна відповідальність в Україні : [навчальний посібник] / [В.М. Бесчастний, О. М. Мердова, А.П. Сахно]; за заг. ред. В. М. Бесчастного. – Кривий Ріг : ДЮІ МВС України, 2015. С. 71.

Залежно від суб'єкта, що здійснює кваліфікацію, можна виділити два види кваліфікації: *офіційну (легальну) і неофіційну (доктринальну)*¹.

Офіційна кваліфікація проводиться уповноваженою посадовою особою, в провадженні якої перебуває справа про адміністративне правопорушення, і пов'язана з оцінкою діяння, що має юридичне значення.

Доктринальна кваліфікація пов'язана з оцінкою правопорушення іншими суб'єктами провадження у справі (потерпілий, свідок, експерт і т.д.) або окремими громадянами та організаціями на свій розсуд і не має юридичного значення.

Залежно від результатів кваліфікацію можна поділити на *позитивну і негативну*².

Позитивна кваліфікація пов'язана із встановленням тотожності між ознаками вчиненого діяння і складом адміністративного правопорушення.

Кваліфікація є негативною, якщо елементи зазначеної тотожності не встановлені.

Оскільки кваліфікація здійснюється на всіх етапах провадження у справі про адміністративне правопорушення, за винятком лише стадій перегляду та виконання постанови, можна виділити такі її види:

- а) здійснюється при порушенні справи,
- б) при провадженні адміністративного розслідування,
- в) при розгляді адміністративної справи,
- г) при перегляді постанови у справі про адміністративне правопорушення.

Залежно від точності співвіднесення ознак адміністративного правопорушення і ознак його складу можливі два види кваліфікації – *правильна (законна) і неправильна (незаконна)*³.

Встановлення повної відповідності ознак вчиненого діяння з ознаками складу певного адміністративного правопорушення, передбаченого КУпАП, служить підставою для визнання такого діяння адміністративним правопорушенням.

Процес кваліфікації адміністративного правопорушення полягає у співставленні об'єкта, об'єктивної сторони, суб'єкта і суб'єктивної сторони діяння з відповідними елементами складу,

---

¹ Адміністративна відповідальність в Україні : [навчальний посібник] / [В.М. Бесчастний, О. М. Мердова, А.П. Сахно]; за заг. ред. В. М. Бесчастного. – Кривий Ріг : ДЮІ МВС України, 2015. С. 71.

² Адміністративна відповідальність в Україні : [навчальний посібник] / [В.М. Бесчастний, О. М. Мердова, А.П. Сахно]; за заг. ред. В. М. Бесчастного. – Кривий Ріг : ДЮІ МВС України, 2015. С. 71.

³ Адміністративна відповідальність в Україні : [навчальний посібник] / [В.М. Бесчастний, О. М. Мердова, А.П. Сахно]; за заг. ред. В. М. Бесчастного. – Кривий Ріг : ДЮІ МВС України, 2015. С. 72.

зазначеними в правових нормах чинного адміністративного законодавства України.

*Об'єктом адміністративного правопорушення є суспільні відносини, охоронювані нормами адміністративного права*¹.

Отже, кваліфікація за об'єктом передбачає визначення тих суспільних відносин, на які спрямоване конкретне правопорушення. Така кваліфікація має певні труднощі, адже необхідне встановлення не тільки родового, а й безпосереднього об'єкта посягання. Якщо родовий об'єкт адміністративних правопорушень визначається назвою глав КУпАП, то більшість норм законодавства не містить прямої вказівки на безпосередній об'єкт складів правопорушень.

Об'єктивна сторона правопорушення – це сукупність зовнішніх ознак, які характеризують проступок, серед яких: 1) наявність протиправного діяння (дії чи бездіяльності), де дія є активною поведінкою особи, яка усвідомлює свої вчинки і здатна керувати ними, а бездіяльність – пасивною поведінкою особи, що виражається в невиконанні тих дій, які вона мала й могла здійснити в конкретній ситуації; 2) результат діяння, його суспільно небезпечні або шкідливі наслідки; 3) причинно-наслідковий зв'язок між діянням і шкідливим результатом. Відсутність хоча б одного з основних елементів означає відсутність підстави для притягнення суб'єкта правопорушення до юридичної відповідальності².

Проте, не завжди для фіксації об'єктивної сторони правопорушення повинні бути наявними усі три компоненти: діяння, результат та причинно-наслідковий зв'язок між ними. Іноколи достатньо тільки діяння. Тоді мова йде про так звані правопорушення із формальним складом. До таких складів належать ті, що не містять ознаки настання шкідливих матеріальних наслідків.

Якщо ж у складах міститься така ознака, як настання шкідливих матеріальних наслідків, то такі склади правопорушень є матеріальними.

Що стосується кваліфікації за об'єктивною стороною правопорушення, то її ознаки здебільшого співставляються зі змістом диспозиції відповідної статті КУпАП. Проте формулювання деяких статей Кодексу не містить чітких описів всіх дій, що утворюють об'єктивну сторону адміністративного правопорушення. Це так звані банкетні або відсилочні норми. У таких випадках висновок про відповідність оцінюваного діяння

---

¹ Адміністративне право України. Повний курс : підручник / Галунько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. С. 293.

² Адміністративне право України. Повний курс : підручник / Галунько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. С. 294.

ознакам об'єктивної сторони складу правопорушення може бути отримана лише в результаті вивчення окремих нормативно-правових актів.

Суб'єктом адміністративного правопорушення визнаються фізичні особи, що як суб'єкти адміністративного проступку мають володіти деліктоздатністю, тобто здатністю нести юридичну відповідальність¹.

Відповідно до ст. 12 КУпАП адміністративній відповідальності підлягають особи, які досягли на момент вчинення адміністративного правопорушення шістнадцятирічного віку.

Що стосується кваліфікації правопорушення за ознаками суб'єкта, то тут мається на увазі саме встановлення відповідності ознак особи правопорушника тим ознакам, що характеризують суб'єкт певного адміністративного проступку.

Встановлення такої відповідності за загальними ознаками суб'єкта (вік, осудність) складності не представляє. При кваліфікації діяння за ознаками адміністративного правопорушення зі спеціальним суб'єктом виникає завдання щодо встановлення у особи, яка вчинила діяння, ознак, зазначених у відповідній нормі. Відсутність у особи ознак спеціального суб'єкта може означати відсутність і самого складу адміністративного правопорушення.

Слід зазначити, що спеціальними визнаються такі ознаки суб'єкта, які вказують на особливості його правового положення. Такі ознаки детермінуються і нормативно закріплюються з метою диференціації відповідності різних категорій осіб, забезпечення справедливої правової оцінки їх неправомірних дій. Фіксуються такі ознаки у статтях Особливої частини КУпАП і впливають на кваліфікацію правопорушення².

Суб'єктивна сторона правопорушення – це сукупність ознак, які характеризують суб'єктивне (психічне) ставлення особи до вчиненого нею протиправного діяння та його негативних наслідків, а саме вина, мотив і мета правопорушення. Обов'язковою серед них є вина – безпосередній вплив психічного ставлення до вчиненої суспільно небезпечної дії (бездіяльності) та її негативних наслідків³.

В КУпАП передбачені такі форми вини, як умисел і необережність:

---

¹ Адміністративне право України. Повний курс : підручник / Галунько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. С. 294.

² Адміністративна відповідальність (адміністративно-деліктне право) : навч. посіб. / В. К. Колпаков. К. : Юрінком Інтер, 2008. С. 64.

³ Адміністративне право України. Повний курс : підручник / Галунько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. С. 295.

– адміністративне правопорушення визнається вчиненим *умисно*, коли особа, яка його вчинила, усвідомлювала протиправний характер своєї дії чи бездіяльності, передбачала її шкідливі наслідки і бажала їх або свідомо допускала настання цих наслідків (ст. 10)¹.

Коли особа, яка вчинила правопорушення, усвідомлювала протиправний характер своєї дії чи бездіяльності, передбачала її шкідливі наслідки і бажала їх настання, то такий вид умислу називається *прямим*. Якщо ж особа усвідомлювала протиправний характер своєї дії чи бездіяльності, передбачала її шкідливі наслідки та свідомо допустила їх настання, то такий вид умислу є *непрямим*;

– адміністративне правопорушення визнається вчиненим з *необережності*, коли особа, яка його вчинила, передбачала можливість настання шкідливих наслідків своєї дії чи бездіяльності, але легковажно розраховувала на їх відвернення або не передбачала можливості настання таких наслідків, хоч повинна була і могла їх передбачити (ст. 11)².

Якщо особа, яка вчинила адміністративне правопорушення, передбачала можливість настання шкідливих наслідків своєї дії чи бездіяльності, але легковажно розраховувала на їх відвернення, то такий вид необережної форми вини має назву *протиправної самовпевненості*. Якщо ж винна особа не передбачала можливості настання шкідливих наслідків, хоч повинна була і могла їх передбачити, то такий вид необережності визнається *протиправною недбалістю*.

Кваліфікація за суб'єктивною стороною передбачає встановлення відповідності між фактичним змістом психічного ставлення особи до вчиненого діяння і ознаками суб'єктивної сторони відповідного складу адміністративного правопорушення. Психічна діяльність людини проявляється в його поведінці, тому висновок про ставлення особи до вчиненого і його наслідків відбувається на основі аналізу фактичних обставин справи, що характеризують об'єктивну сторону і об'єкт протиправного посягання. При вивченні поведінки особи в момент вчинення протиправного діяння виявляються зміст психічного ставлення особи до кваліфікованого діяння і його наслідків, логіка його мислення³.

---

¹ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. (Дата оновлення: 13.08.2020). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 01.11.2020).

² Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. (Дата оновлення: 13.08.2020). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 01.11.2020).

³ Адміністративна відповідальність в Україні : [навчальний посібник] / [В. М. Бесчастний, О. М. Мердова, А.П. Сахно]; за заг. ред. В. М. Бесчастного. – Кривий Ріг : ДЮІ МВС України, 2015. С. 85.

Аналіз всіх вищезазначених обставин дозволяє правозастосовувачам правильно кваліфікувати адміністративні правопорушення, що вчиняються.

Наведені положення утворюють загальноправову і теоретичну базу адміністративно-правової кваліфікації (*загальні правила кваліфікації*). У той же час, особливості складів адміністративних правопорушень і вимог до провадження у відповідних справах утворюють і зумовлюють специфіку кваліфікації, що виражається в системі спеціальних правил, тобто універсальних вимог, звернених до правозастосовника, покликаних забезпечити раціональність і законність процесу притягнення до адміністративної відповідальності за певні правопорушення. Окремі правила кваліфікації обумовлюють облік об'єктивних і суб'єктивних ознак діяння, а також визначають (опосередковані) об'єктивні і суб'єктивні ознаки складу правопорушення. Отже, *спеціальні правила адміністративно-правової кваліфікації* пов'язані, в першу чергу, з дослідженням специфіки конструкції складів адміністративних правопорушень, їх встановленням і оцінкою¹.

Своєрідність індивідуальних особливостей окремих видів протиправних діянь є підставою для виділення спеціальних правил кваліфікації адміністративних правопорушень. Вони визначають специфіку пізнавально-оціночної діяльності правозастосовника в залежності від умов вчинення правопорушення та мають правове значення. Спеціальні правила кваліфікації визначають порядок оцінки протиправності і караності діяння: при малозначності адміністративного правопорушення; при наявності обставин, що виключають адміністративну відповідальність, і обставин, які звільняють від відповідальності; при кваліфікації діянь, вчинених окремими категоріями осіб (неповнолітні, посадові особи, військовослужбовці тощо)².

Особливого значення при кваліфікації адміністративних правопорушень набувають питання з'ясування обставин, що виключають адміністративну відповідальність. До переліку *обставин, що виключають адміністративну відповідальність* законодавець Кодексом України про адміністративні правопорушення відніс такі:³

---

¹ Адміністративна відповідальність в Україні : [навчальний посібник] / [В.М. Бесчастний, О. М. Мердова, А.П. Сахно]; за заг. ред. В. М. Бесчастного. – Кривий Ріг : ДЮІ МВС України, 2015. С. 78.

² Адміністративна відповідальність в Україні : [навчальний посібник] / [В.М. Бесчастний, О. М. Мердова, А.П. Сахно]; за заг. ред. В. М. Бесчастного. – Кривий Ріг : ДЮІ МВС України, 2015. С. 78.

³ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. (Дата оновлення: 13.08.2020). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 01.11.2020).

– *крайню необхідність* (відповідно до ст. 18 КУпАП не є адміністративним правопорушенням дія, яка хоч і передбачена цим Кодексом або іншими законами, що встановлюють відповідальність за адміністративні правопорушення, але вчинена в стані крайньої необхідності, тобто для усунення небезпеки, яка загрожує державному або громадському порядку, власності, правам і свободам громадян, установленому порядку управління, якщо ця небезпека за даних обставин не могла бути усунута іншими засобами і якщо заподіяна шкода є менш значною, ніж відвернена шкода),

– *необхідну оборону* (відповідно до ст. 19 КУпАП не є адміністративним правопорушенням дія, яка хоч і передбачена цим Кодексом або іншими законами, що встановлюють відповідальність за адміністративні правопорушення, але вчинена в стані необхідної оборони, тобто при захисті державного або громадського порядку, власності, прав і свобод громадян, установленого порядку управління від протиправного посягання шляхом заподіяння посягаючому шкоди, якщо при цьому не було допущено перевищення меж необхідної оборони.

Перевищенням меж необхідної оборони визнається явна невідповідність захисту характерові і суспільній шкідливості посягання.

– *неосудність особи, яка вчинила адміністративне правопорушення* (відповідно до ст. 20 КУпАП не підлягає адміністративній відповідальності особа, яка під час вчинення протиправної дії чи бездіяльності була в стані неосудності, тобто не могла усвідомлювати свої дії або керувати ними внаслідок хронічної душевної хвороби, тимчасового розладу душевної діяльності, слабоумства чи іншого хворобливого стану)¹.

Правозастосовна практика досить часто стикається з необхідністю кваліфікації декількох правопорушень, скоєних однією особою, що свідчить про заподіяння суспільству більшої шкоди в порівнянні з наслідками вчинення одиничного порушення. Природно, що така протиправна поведінка повинна отримати відповідну правову оцінку та вплинути на вибір заходів впливу, що застосовуються до порушника. Облік обсягу та характеру відповідальності в таких випадках забезпечується правилами кваліфікації множинності правопорушень.

Множинність адміністративних правопорушень – це вчинення однією особою кількох протиправних діянь, кожне з яких містить ознаки самостійного складу адміністративного правопорушення. Множинність може по-різному впливати на

---

¹ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. (Дата оновлення: 13.08.2020). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 01.11.2020).

кваліфікацію, що залежить від низки обставин, що її характеризують. По-перше, вплив відбувається завдяки правовій схожості або відмінності складів кваліфікованого діяння. По-друге, кваліфікація залежить від того, чи вчинено нове адміністративне правопорушення до накладення стягнення за попереднє чи після¹.

Адміністративно-правова наука виділяє такі види множинності адміністративних правопорушень, як повторність і сукупність.

Повторність – це вчинення однією особою кількох тотожних правопорушень, передбачених однією статтею КУпАП або частиною цієї ж статті. При цьому якщо подальше правопорушення відбувається до накладення стягнення за попереднє, то в наявності проста повторність. Якщо воно відбувається особою, до якої застосоване адміністративне стягнення за попереднє правопорушення, то така повторність називається спеціальним рецидивом.

Під *сукупністю* розуміється одночасне або послідовне вчинення особою кількох однорідних або різнорідних правопорушень за умови, що за жодне з них вона не була притягнута до адміністративної відповідальності. Розрізняють ідеальну і реальну сукупність адміністративних правопорушень. Ідеальна сукупність – це одночасне виконання одним діянням кількох складів правопорушень (вчинення особою, яка знаходиться у громадському місці у п'яному вигляді (ст. 178 КУпАП) дрібного хуліганства (ст. 173 КУпАП)). Реальну сукупність становлять кілька послідовно скоєних діянь, кожне з яких містить ознаки самостійного складу адміністративного правопорушення (вчинення водієм транспортного засобу дорожньо-транспортної пригоди (ст. 124 КУпАП) та залишення місця ДТП одразу після його вчинення (ст. 122-4 КУпАП)).

У кожному конкретному випадку повторність вчинення тотожних правопорушень розглядається як вчинення нового адміністративного правопорушення. Аналіз положень КУпАП дає підстави для висновку, що законодавець відмовився визнавати в якості кваліфікуючих ознак протиправних діянь просту повторність та спеціальний рецидив. Видається, що норми Особливої частини КУпАП повинні передбачати відповідні форми множинності діянь як підстави для посилення адміністративної відповідальності².

---

¹ Адміністративна відповідальність в Україні : [навчальний посібник] / [В. М. Бесчастний, О. М. Мердова, А.П. Сахно]; за заг. ред. В. М. Бесчастного. – Кривий Ріг : ДЮІ МВС України, 2015. С. 80.

² Адміністративна відповідальність в Україні : [навчальний посібник] / [В. М. Бесчастний, О. М. Мердова, А.П. Сахно]; за заг. ред. В. М. Бесчастного. – Кривий Ріг : ДЮІ МВС України, 2015. С. 81.

Слід зазначити, що ст. 35 КУпАП до обставин, що обтяжують відповідальність за адміністративне правопорушення, відносить повторне протягом року вчинення однорідного правопорушення, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню; вчинення правопорушення особою, яка раніше вчинила кримінальне правопорушення¹.

Правила накладення адміністративних стягнень при вчиненні кількох адміністративних правопорушень передбачені статтею 36 КУпАП.

Так, при вчиненні однією особою двох або більше адміністративних правопорушень адміністративне стягнення накладається за кожне правопорушення окремо. Якщо особа вчинила кілька адміністративних правопорушень, справи про які одночасно розглядаються одним і тим же органом (посадовою особою), стягнення накладається в межах санкції, встановленої за більш серйозне правопорушення з числа вчинених. До основного стягнення в цьому разі може бути приєднано одне з додаткових стягнень, передбачених статтями про відповідальність за будь-яке з вчинених правопорушень².

За загальним правилом, за кожне адміністративне правопорушення настає накладення адміністративного стягнення. Це означає, що якщо особа вчинила не одне, а кілька правопорушень (як різних, так і однакових), то за кожне з них настає адміністративна відповідальність окремо, тобто справи про них розглядаються в різних провадженнях.

Тобто, справи про вчинення двох і більше адміністративних правопорушень розглядаються в одному адміністративному провадженні відповідного органу (посадової особи) за наявності двох обставин: особа вчиняє дію (бездіяльність), відповідальність за яку передбачена одразу декількома статтями (частинами статті) КУпАП; справи про ці правопорушення підвідомчі одному й тому ж органу (посадовій особі). У такій ситуації винна особа відповідає в межах санкції тієї статті, яка передбачає накладення більш суворого стягнення. Таким чином, в даному випадку діє принцип поглинання більш м'якого стягнення більш суворим³.

---

¹ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. (Дата оновлення: 13.08.2020). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 01.11.2020).

² Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. (Дата оновлення: 13.08.2020). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 01.11.2020).

³ Адміністративна відповідальність в Україні : [навчальний посібник] / [В. М. Бесчастний, О. М. Мердова, А.П. Сахно]; за заг. ред. В. М. Бесчастного. – Кривий Ріг : ДЮІ МВС України, 2015. С. 81.

2. Кваліфікація адміністративних правопорушень, вчинених окремими категоріями учасників дорожнього руху

2.1. Кваліфікація адміністративних правопорушень, вчинених велосипедистами

Відповідно до Правил дорожнього руху, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2001 року № 1306, *велосипедист* – особа, яка керує велосипедом (транспортним засобом, що приводиться в рух мускульною силою людини, яка на ньому рухається)¹.

Основні права та обов'язки велосипедистів закріплені у ст. 19 Закону України «Про дорожній рух» від 30 червня 1993 року № 3353-ХІІ. Відповідно до цієї статті, особи, які керують велосипедами без двигунів, мають право їздити по спеціальних велосипедних доріжках, а в разі їх відсутності – по краю проїзної частини дороги, вулиці чи узбіччю.

Вони зобов'язані:

- використовувати технічно справні та належним чином обладнані велосипеди;
- не перевозити вантажів, що заважають керуванню;
- не перевозити пасажирів, за винятком дітей віком до семи років, на спеціально обладнаному сидінні².

Оскільки велосипедисти, відповідно до Правил дорожнього руху та Закону України «Про дорожній рух» є учасниками дорожнього руху, то на велосипедистів як на учасників дорожнього руху розповсюджуються також права та обов'язки учасників дорожнього руху, закріплені у ст. 14 Закону України «Про дорожній рух».

Отже, велосипедисти як учасники дорожнього руху відповідно до положень ст. 14 Закону України «Про дорожній рух» мають право на:

- безпечні умови дорожнього руху, на відшкодування збитків, завданих внаслідок невідповідності стану автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів вимогам безпеки руху;
- вивчення норм і правил дорожнього руху;
- своєчасне забезпечення екстреною медичною допомогою;
- отримання від гідрометеорологічних, дорожніх, комунальних та інших організацій, а також відповідних

---

¹ Про Правила дорожнього руху: постанова Кабінету Міністрів України від 10.10.2001 р. № 1306. (Дата оновлення: 29.07.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-%D0%BF#n308> (дата звернення: 01.11.2020).

² Про дорожній рух: Закон України від 30.06.1993 р. № 3353-ХІІ. (Дата оновлення: 16.10.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12#n16> (дата звернення: 01.11.2020).

підрозділів Національної поліції, військової інспекції безпеки дорожнього руху Військової служби правопорядку у Збройних Силах України інформації про умови дорожнього руху.

Учасник дорожнього руху може оскаржити дію працівника відповідних підрозділів Національної поліції, військової інспекції безпеки дорожнього руху Військової служби правопорядку у Збройних Силах України у разі порушення з його боку чинного законодавства.

Велосипедисти як учасники дорожнього руху зобов'язані:

- знати і неухильно дотримувати вимог цього Закону, Правил дорожнього руху та інших нормативно-правових актів з питань безпеки дорожнього руху;

- створювати безпечні умови для дорожнього руху, не завдавати своїми діями або бездіяльністю шкоди підприємствам, установам, організаціям і громадянам;

- виконувати розпорядження органів державного нагляду та контролю щодо дотримання законодавства про дорожній рух;

- не створювати перешкод для проїзду спеціалізованого санітарного транспорту бригад екстреної (швидкої) медичної допомоги, який рухається з включеними проблісковим маячком та спеціальним звуковим сигналом;

- у випадках, визначених Законом України «Про екстрену медичну допомогу», надавати необхідну домедичну допомогу та вживати всіх можливих заходів для забезпечення надання екстреної медичної допомоги, у тому числі потерпілим внаслідок дорожньо-транспортних пригод.

Поліцейські, працівники військової інспекції безпеки дорожнього руху, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, дорожньо-експлуатаційних служб та бригад екстреної (швидкої) медичної допомоги при виконанні службових обов'язків можуть відступати від окремих вимог Правил дорожнього руху лише у випадках і при виконанні умов, викладених у них¹.

Також, більш детально права та обов'язки велосипедистів конкретизовані у розділі № 6 Правил дорожнього руху, серед яких:

- 1) рухатися по дорозі на велосипедах дозволяється особам, які досягли 14-річного віку;

- 2) велосипедист має право керувати велосипедом, який обладнаний звуковим сигналом та світлоповертачами: спереду – білого кольору, по боках – оранжевого, позаду – червоного. Для руху в темну пору доби і в умовах недостатньої видимості на

---

¹ Про дорожній рух: Закон України від 30.06.1993 р. № 3353-ХІІ. (Дата оновлення: 16.10.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12#n16> (дата звернення: 01.11.2020).

велосипеді повинен бути встановлений та увімкнений ліхтар (фара);

3) велосипедисти, рухаючись групами, повинні їхати один за одним, щоб не заважати іншим учасникам дорожнього руху. Колона велосипедистів, що рухається по проїзній частині, повинна бути розділена на групи (до 10 велосипедистів у групі) з дистанцією руху між групами 80-100 м;

4) велосипедист може перевозити лише такі вантажі, які не заважають керувати велосипедом і не створюють перешкод іншим учасникам дорожнього руху;

5) якщо велосипедна доріжка перетинає дорогу поза перехрестям, велосипедисти зобов'язані дати дорогу іншим транспортним засобам, що рухаються по дорозі;

б) велосипедисту забороняється:

а) керувати велосипедом з несправним гальмом, звуковим сигналом, а в темну пору доби і в умовах недостатньої видимості - з вимкненим ліхтарем (фарою) чи без світлоповертачів;

б) рухатися по автомагістралях і дорогах для автомобілів, а також по проїзній частині, коли поряд облаштовано велосипедну доріжку;

в) рухатися по тротуарах і пішохідних доріжках (крім дітей до 7 років на дитячих велосипедах під наглядом дорослих);

г) під час руху триматися за інший транспортний засіб;

г) їздити, не тримаючись за руль, та знімати ноги з педалей (підніжок);

д) перевозити пасажирів на велосипеді (за винятком дітей до 7 років, які перевозяться на додатковому сидінні, обладнаному надійно закріпленими підніжками);

е) буксирувати велосипеди;

є) буксирувати причеп, не передбачений для експлуатації з велосипедом;

7) велосипедисти повинні виконувати вимоги Правил дорожнього руху, що стосуються водіїв або пішоходів і не суперечать вимогам розділу № 6¹.

За порушення Правил дорожнього руху велосипедистами чинним адміністративним законодавством України передбачена відповідальність за ст. 127 КУпАП, якщо правопорушення не призвело до настання шкідливих наслідків (має формальний склад) та за ст. 124 КУпАП, якщо порушенням Правил дорожнього руху було спричинено певну шкоду, зокрема, пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг, вулиць,

---

¹ Про Правила дорожнього руху: постанова Кабінету Міністрів України від 10.10.2001 р. № 1306. (Дата оновлення: 29.07.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-%D0%BF#n308> (дата звернення: 01.11.2020).

залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна (матеріальний склад)¹.

Що стосується ст. 127 КУпАП, то її ч. 2 закріплює відповідальність велосипедистів за порушення Правил дорожнього руху, незалежно від того, чи велосипедист порушив вимоги розділу № 6 Правил дорожнього руху, що закріплює вимоги саме до велосипедистів, чи порушив вимоги, що висуваються Правилами дорожнього руху до водіїв – все одно велосипедист нестиме адміністративну відповідальність за ч. 2 ст. 127 КУпАП. Якщо ж велосипедист порушив Правила дорожнього руху, перебуваючи у стані сп'яніння, то такі його дії будуть кваліфікуватися за ч. 3 ст. 127 КУпАП.

У разі, якщо порушення Правил дорожнього руху з боку велосипедистів призведе до створення аварійної обстановки, то такі діяння будуть кваліфікуватися за ч. 4 ст. 127 КУпАП².

Отже, безпосереднім об'єктом правопорушень, передбачених чч. 2, 3 або 4 ст. 127 КУпАП, є суспільні відносини у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.

Об'єктивна сторона виражається діянням у вигляді порушення Правил дорожнього руху з боку велосипедистів – осіб, що керують велосипедом. Тобто особа велосипедиста повинна, в першу чергу, знаходитись на велосипеді, а по-друге – приводити його в рух за допомогою своєї мускульної сили.

Якщо ж особа приводить за допомогою своєї мускульної сили велосипед в рух, але сама знаходиться не на ньому, а тільки поруч, то така особа не може визнаватися таким учасником дорожнього руху, як велосипедист, а отже і нести відповідальність у якості велосипедиста. В даному випадку вона визнаватиметься тільки пішоходом і нестиме відповідальність за Порушення правил дорожнього руху як пішохід.

У зв'язку з тим, що вищезазначені склади правопорушень є формальними, тобто не передбачають настання шкідливих матеріальних наслідків, тому вони вважаються закінченими одразу після вчинення суспільно шкідливого діяння.

Суб'єктом будь-якого з адміністративних правопорушень, передбачених чч. 2, 3 та 4 ст. 127 КУпАП, є велосипедист – фізична дієздатна особа, яка досягла шістнадцятирічного віку і керувала велосипедом на момент вчинення правопорушення. Не зважаючи на те, що відповідно до вимог розділу № 6 Правил дорожнього руху рухатися по дорозі на велосипедах дозволяється

---

¹ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. (Дата оновлення: 13.08.2020). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 01.11.2020).

² Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. (Дата оновлення: 13.08.2020). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 01.11.2020).

особам, які досягли чотирнадцятирічного віку, адміністративна відповідальність для велосипедистів настає тільки з шістнадцятирічного віку. У разі вчинення порушення Правил дорожнього руху особами віком від 14 до 16 років відповідальність несуть батьки.

Суб'єктивна сторона вищезазначених правопорушень характеризується виною у формі умислу або необережності.

Що стосується санкції ст. 127 КУпАП, то за порушення Правил дорожнього руху за ч. 2 передбачене накладення штрафу у розмірі п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян; за ч. 3 – штраф у розмірі восьми неоподатковуваних мінімумів доходів громадян та за ч. 4 відповідно штраф у розмірі десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від двадцяти до сорока годин.

Що стосується кваліфікації дій велосипедиста, у разі, якщо порушення ним Правил дорожнього руху призвело до шкідливих наслідків, а саме спричинено пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна, то такі дії винної особи, як нами вже зазначалося раніше, будуть кваліфікуватися за ст. 124 КУпАП¹.

Безпосереднім об'єктом правопорушення, передбаченого ст. 124 КУпАП, так само, як і правопорушень за ст. 127 КУпАП є суспільні відносини у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.

Об'єктивна сторона правопорушення, передбаченого ст. 124 КУпАП, виражається діянням у вигляді порушення Правил дорожнього руху з боку велосипедистів, що спричинило пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна.

У зв'язку з тим, що даний склад правопорушення є матеріальним, наявність суспільно шкідливих наслідків є обов'язковим елементом об'єктивної сторони і є визначаючим для кваліфікації дій велосипедиста за ст. 124 КУпАП.

Суб'єктом такого правопорушення є фізична дієздатна особа, яка досягла шістнадцятирічного віку та на момент скоєння пригоди керувала велосипедом.

Суб'єктивна сторона адміністративного делікту, передбаченого ст. 124 КУпАП, характеризується виною у формі умислу або необережності щодо діяння та умислом чи необережністю відносно тих шкідливих наслідків, що настали.

---

¹ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. (Дата оновлення: 13.08.2020). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 01.11.2020).

Що стосується санкції ст. 124 КУпАП, то за порушення Правил дорожнього руху, що призвело до пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг тощо, передбачене накладення штрафу у розмірі двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення права керування транспортними засобами на строк від шести місяців до одного року.

2.2. Кваліфікація адміністративних правопорушень, вчинених пішоходами

Відповідно до розділу № 1 Правил дорожнього руху *пішоходом* визнається особа, яка бере участь у дорожньому русі поза транспортними засобами і не виконує на дорозі будь-яку роботу.

До пішоходів прирівнюються також особи, які рухаються в кріслах колісних без двигуна, ведуть велосипед, мопед, мотоцикл, везуть санки, візок, дитячу коляску чи крісло колісне¹.

В Законі України «Про дорожній рух» надане аналогічне визначення пішохода, лише за однієї особливості: у Законі України «Про дорожній рух» зазначено, що до пішоходів належать особи, які рухаються у кріслі колісному зі швидкістю пішохода². Про таку особливість, як «швидкість пішохода для пересування кріслом колісним» мова не йдеться у Правилах дорожнього руху.

На наш погляд, задля єдиного трактування норм адміністративного законодавства України у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, а також усунення певних протиріч у їх розумінні та застосуванні, слід викласти поняття «пішохід» у Правилах дорожнього руху та Законі України «Про дорожній рух» в єдиній редакції та застосувати редакцію саме Закону України «Про дорожній рух», адже вона є більш змістовною та логічною.

Права та обов'язки пішохода закріплені у Законі України «Про дорожній рух». Відповідно до положень ст. 17 даного нормативно-правового акту пішохід має право:

- на переважне перетинання проїзної частини по позначених пішохідних переходах;
- при відсутності в зоні видимості переходу чи перехрестя переходити дорогу, вулицю, залізничний переїзд під прямим кутом до краю проїзної частини на дільниці, де вона добре проглядається в обидві сторони;

---

¹ Про Правила дорожнього руху: постанова Кабінету Міністрів України від 10.10.2001 р. № 1306. (Дата оновлення: 29.07.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-%D0%BF#n308> (дата звернення: 01.11.2020).

² Про дорожній рух: Закон України від 30.06.1993 р. № 3353-XII. (Дата оновлення: 16.10.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12#n16> (дата звернення: 01.11.2020).

- вимагати від державних та місцевих органів влади, власників автомобільних доріг, вулиць та залізничних переїздів створення необхідних умов для забезпечення безпеки руху.

Пішохід зобов'язаний:

- рухатися по тротуарах, пішохідних або велосипедних доріжках, узбіччях, а в разі їх відсутності – по краю проїзної частини автомобільної дороги чи вулиці;

- перетинати проїзну частину автомобільної дороги, вулиці по пішохідних переходах, а в разі їх відсутності – на перехрестях по лінії тротуарів і узбіч;

- керуватися сигналами регулювальника та світлофора в місцях, де дорожній рух регулюється;

- не затримуватися і не зупинятися без необхідності на проїзній частині автомобільної дороги, вулиці і залізничному переїзді;

- не переходити проїзну частину автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів безпосередньо перед транспортними засобами, що наближаються, поза пішохідними переходами при наявності роздільної смуги, а також у місцях, де встановлені пішохідні чи дорожні огороження;

- стримуватися від переходу проїзної частини при наближенні транспортного засобу з включеними проблісковим маячком та спеціальним звуковим сигналом;

- не виходити на проїзну частину із-за нерухомого транспортного засобу або іншої перешкоди, що обмежує видимість, не переконавшись у відсутності транспортних засобів, що наближаються¹.

Оскільки пішоходи, відповідно до Правил дорожнього руху та Закону України «Про дорожній рух» є учасниками дорожнього руху, то на пішоходів розповсюджуються також права та обов'язки учасників дорожнього руху, закріплені у ст. 14 Закону України «Про дорожній рух».

Отже, пішоходи як учасники дорожнього руху відповідно до положень ст. 14 Закону України «Про дорожній рух» мають право на:

- безпечні умови дорожнього руху, на відшкодування збитків, завданих внаслідок невідповідності стану автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів вимогам безпеки руху;

- вивчення норм і правил дорожнього руху;

- своєчасне забезпечення екстреною медичною допомогою;

- отримання від гідрометеорологічних, дорожніх, комунальних та інших організацій, а також відповідних

---

¹ Про дорожній рух: Закон України від 30.06.1993 р. № 3353-XII. (Дата оновлення: 16.10.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12#n16> (дата звернення: 01.11.2020).

підрозділів Національної поліції, військової інспекції безпеки дорожнього руху Військової служби правопорядку у Збройних Силах України інформації про умови дорожнього руху.

Учасник дорожнього руху може оскаржити дію працівника відповідних підрозділів Національної поліції, військової інспекції безпеки дорожнього руху Військової служби правопорядку у Збройних Силах України у разі порушення з його боку чинного законодавства.

Пішоходи як учасники дорожнього руху відповідно до положень ст. 14 Закону України «Про дорожній рух» зобов'язані:

- знати і неухильно дотримувати вимог цього Закону, Правил дорожнього руху та інших нормативно-правових актів з питань безпеки дорожнього руху;

- створювати безпечні умови для дорожнього руху, не завдавати своїми діями або бездіяльністю шкоди підприємствам, установам, організаціям і громадянам;

- виконувати розпорядження органів державного нагляду та контролю щодо дотримання законодавства про дорожній рух;

- не створювати перешкод для проїзду спеціалізованого санітарного транспорту бригад екстреної (швидкої) медичної допомоги, який рухається з включеними проблісковим маячком та спеціальним звуковим сигналом;

- у випадках, визначених Законом України «Про екстрену медичну допомогу», надавати необхідну домедичну допомогу та вживати всіх можливих заходів для забезпечення надання екстреної медичної допомоги, у тому числі потерпілим внаслідок дорожньо-транспортних пригод.

Поліцейські, працівники військової інспекції безпеки дорожнього руху, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, дорожньо-експлуатаційних служб та бригад екстреної (швидкої) медичної допомоги при виконанні службових обов'язків можуть відступати від окремих вимог Правил дорожнього руху лише у випадках і при виконанні умов, викладених у них¹.

Також, обов'язки та права пішоходів закріплені розділом № 4 Правил дорожнього руху, відповідно до якого:

- 1) пішоходи повинні рухатися по тротуарах і пішохідних доріжках, тримаючись правого боку. Якщо немає тротуарів, пішохідних доріжок або пересуватися по них неможливо, пішоходи можуть рухатися велосипедними доріжками, тримаючись правого боку і не утруднюючи рух на велосипедах, або в один ряд узбіччям, тримаючись якомога правіше, а у разі

---

¹ Про дорожній рух: Закон України від 30.06.1993 р. № 3353-XII. (Дата оновлення: 16.10.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12#n16> (дата звернення: 01.11.2020).

його відсутності або неможливості рухатися по ньому – по краю проїзної частини назустріч руху транспортних засобів. При цьому треба бути обережним і не заважати іншим учасникам дорожнього руху;

2) пішоходи, які переносять громіздкі предмети, або особи, які пересуваються в кріслах колісних без двигуна, ведуть мотоцикл, велосипед чи мопед, везуть санки, візок тощо, якщо їх рух тротуарами, пішохідними чи велосипедними доріжками або узбіччями створює перешкоди для інших учасників руху, можуть рухатися по краю проїзної частини в один ряд;

3) за межами населених пунктів пішоходи, які рухаються узбіччям чи краєм проїзної частини, повинні йти назустріч руху транспортних засобів. Особи, які рухаються узбіччям чи краєм проїзної частини в кріслах колісних без двигуна, ведуть мотоцикл, мопед або велосипед, повинні пересуватися в напрямку руху транспортних засобів;

4) у темну пору доби та в умовах недостатньої видимості пішоходи, які рухаються проїзною частиною чи узбіччям, повинні виділити себе, а за можливості мати на зовнішньому одязі світлоповертальні елементи, для своєчасного їх виявлення іншими учасниками дорожнього руху;

5) рух організованих груп людей по дорозі дозволяється тільки в напрямку руху транспортних засобів колоною не більш як по чотири особи в ряду за умови, що колона не займає більше половини ширини проїзної частини одного напрямку руху. Попереду і позаду колони на відстані 10-15 м з лівого боку повинні бути супровідники з червоними прапорцями, а у темну пору доби та в умовах недостатньої видимості – із засвіченими ліхтарями: спереду – білого кольору, позаду – червоного;

6) організовані групи дітей дозволяється водити тільки по тротуарах і пішохідних доріжках, а коли їх немає – по узбіччю дороги у напрямку руху транспортних засобів колоною, але тільки у світлу пору доби і лише в супроводі дорослих;

7) пішоходи повинні переходити проїзну частину по пішохідних переходах, у тому числі підземних і надземних, а у разі їх відсутності – на перехрестях по лініях тротуарів або узбіч;

8) якщо в зоні видимості немає переходу або перехрестя, а дорога має не більше трьох смуг руху для обох його напрямків, дозволяється переходити її під прямим кутом до краю проїзної частини в місцях, де дорогу добре видно в обидва боки, і лише після того, як пішохід упевниться у відсутності небезпеки;

9) у місцях, де рух регулюється, пішоходи повинні керуватися сигналами регулювальника або світлофора. У таких місцях пішоходи, які не встигли закінчити перехід проїзної частини дороги одного напрямку, повинні перебувати на острівці безпеки

або лінії, що розділяє транспортні потоки протилежних напрямків, а у разі їх відсутності – на середині проїзної частини і можуть продовжити перехід лише тоді, коли це буде дозволено відповідним сигналом світлофора чи регулювальника та переконаються в безпеці подальшого руху;

10) перед виходом на проїзну частину з-за транспортних засобів, що стоять, та будь-яких об'єктів, що обмежують оглядовість, пішоходи повинні впевнитись у відсутності транспортних засобів, що наближаються;

11) чекати транспортний засіб пішоходи повинні на тротуарах, посадкових майданчиках, а якщо вони відсутні, – на узбіччі, не створюючи перешкод для дорожнього руху;

12) на трамвайних зупинках, не обладнаних посадковими майданчиками, пішоходам дозволяється виходити на проїзну частину лише з боку дверей і тільки після зупинки трамвая. Після висадки з трамвая необхідно залишити проїзну частину не затримуючись;

13) у разі наближення транспортного засобу з увімкненим проблісковим маячком червоного та (або) синього кольору і (або) спеціальним звуковим сигналом пішоходи повинні утриматися від переходу проїзної частини або негайно залишити її;

14) пішоходам забороняється:

а) виходити на проїзну частину, не впевнившись у відсутності небезпеки для себе та інших учасників руху;

б) раптово виходити, вибігати на проїзну частину, в тому числі на пішохідний перехід;

в) допускати самостійний, без нагляду дорослих, вихід дітей дошкільного віку на проїзну частину;

г) переходити проїзну частину поза пішохідним переходом, якщо є розділювальна смуга або дорога має чотири і більше смуг для руху в обох напрямках, а також у місцях, де встановлено огородження;

г) затримуватися і зупинятися на проїзній частині, якщо це не пов'язано із забезпеченням безпеки дорожнього руху;

д) рухатися по автомагістралі чи дорозі для автомобілів, за винятком пішохідних доріжок, місць стоянки і відпочинку;

15) у разі причетності пішохода до дорожньо-транспортної пригоди він повинен подати можливу допомогу потерпілим, записати прізвища та адреси очевидців, повідомити орган чи уповноважений підрозділ Національної поліції про пригоду, необхідні дані про себе і перебувати на місці до прибуття поліцейських;

16) пішохід має право:

а) на перевагу під час переходу проїзної частини позначеними нерегульованими пішохідними переходами, а також

регульованими переходами за наявності на те відповідного сигналу регулювальника чи світлофора;

б) вимагати від органів виконавчої влади, власників автомобільних доріг, вулиць і залізничних переїздів створення умов для забезпечення безпеки дорожнього руху¹.

Відповідальність за порушення Правил дорожнього руху з боку пішоходів закріплюється ст. 127 КУпАП². Так, непокоря пішоходів сигналам регулювання дорожнього руху, перехід проїзної частини у невстановлених місцях або безпосередньо перед транспортними засобами, що наближається, невиконання інших Правил дорожнього руху визнається адміністративним правопорушенням, за яке передбачена відповідальність за ч. 1 ст. 127 КУпАП.

Якщо ж пішохід порушив Правила дорожнього руху, перебуваючи у стані сп'яніння, то такі його дії будуть кваліфікуватися за ч. 3 ст. 127 КУпАП.

У разі, якщо порушення Правил дорожнього руху з боку пішоходів призведе до створення аварійної обстановки, то такі дії будуть кваліфікуватися за ч. 4 ст. 127 КУпАП³.

Що стосується складу адміністративних правопорушень, передбачених чч. 1, 3 та 4 ст. 127 КУпАП, то слід зазначити, що їх безпосереднім об'єктом є суспільні відносини у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.

Об'єктивна сторона виражається діянням у вигляді порушення Правил дорожнього руху пішоходом.

У зв'язку з тим, що вищезазначені склади правопорушень є формальними, тобто не передбачають настання шкідливих матеріальних наслідків, тому вони вважаються закінченими одразу після вчинення суспільно шкідливого діяння.

Суб'єктом правопорушення є пішохід – фізична дієздатна особа, яка досягла шістнадцятирічного віку та, яка бере участь у дорожньому русі поза транспортними засобами і не виконує на дорозі будь-яку роботу. Крім того, суб'єктом визнається також особа, яка рухається в кріслі колісному без двигуна, веде велосипед, мопед, мотоцикл, везе санки, візок, дитячу коляску чи крісло колісне.

---

¹ Про Правила дорожнього руху: постанова Кабінету Міністрів України від 10.10.2001 р. № 1306. (Дата оновлення: 29.07.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-%D0%BF#n308> (дата звернення: 01.11.2020).

² Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. (Дата оновлення: 13.08.2020). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 01.11.2020).

³ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. (Дата оновлення: 13.08.2020). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 01.11.2020).

Суб'єктивна сторона будь-якого з правопорушень, передбачених чч. 1, 3, 4 ст. 127 КУпАП, характеризується виною у формі умислу або необережності.

Що стосується санкції ст. 127 КУпАП, то за порушення Правил дорожнього руху за ч. 1 передбачене попередження або накладення штрафу у розмірі трьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян; за ч. 3 – штраф у розмірі восьми неоподатковуваних мінімумів доходів громадян та за ч. 4 відповідно штраф у розмірі десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від двадцяти до сорока годин.

У випадку кваліфікації дій пішохода за порушення ним Правил дорожнього руху, що призвело до шкідливих наслідків, а саме спричинило пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна, то такі дії винної особи, як нами вже зазначалося раніше, будуть кваліфікуватися за ст. 124 КУпАП¹.

Безпосереднім об'єктом правопорушення, передбаченого ст. 124 КУпАП, так само, як і правопорушень за ст. 127 КУпАП є суспільні відносини у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.

Об'єктивна сторона виражається діянням у вигляді порушення Правил дорожнього руху з боку пішохода, що спричинило пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна.

У зв'язку з тим, що даний склад правопорушення є матеріальним, наявність суспільно шкідливих наслідків є обов'язковим елементом об'єктивної сторони і є визначаючим для кваліфікації дій пішохода за ст. 124 КУпАП.

Суб'єктом правопорушення є фізична дієздатна особа, яка досягла шістнадцятирічного віку та на момент скоєння пригоди брала участь у дорожньому русі поза транспортним засобом і не виконувала на дорозі будь-яку роботу. Також суб'єктом правопорушення, передбаченого ст. 124 КУпАП може бути особа, яка рухається в кріслі колісному без двигуна, веде велосипед, мопед, мотоцикл, везе санки, візок, дитячу коляску чи крісло колісне.

Суб'єктивна сторона правопорушення, передбаченого ст. 124 КУпАП характеризується виною у формі умислу щодо діяння та умислом чи необережністю відносно тих шкідливих наслідків, що настали.

---

¹ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. (Дата оновлення: 13.08.2020). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 01.11.2020).

Що стосується санкції ст. 124 КУпАП, то за порушення Правил дорожнього руху, що призвело до пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг тощо, передбачене накладення штрафу у розмірі двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення права керування транспортними засобами на строк від шести місяців до одного року.

2.3. Кваліфікація адміністративних правопорушень, вчинених особами, які керують гужовим транспортом, або погоничами тварин

Гужовий транспорт – вид дорожнього (безрейкового) транспорту, як вантажного, так і пасажирського, в якому транспортні засоби (вози) приводяться до руху тваринами. Як тяглові тварини використовуються коні, воли, буйволи, віслюки, мули, олені та ін. Назва пов'язана зі словом «гуж» – ремінь для з'єднання хомута з голоблями; існує також прислівник «гужем», тобто «гужовим транспортом»¹.

Погонич тварин – той, хто поганяє, супроводжує запряжених або нав'ючених тварин (коней, волів і т. ін.), а також той, хто супроводжує худобу, коней, коли їх переганяють куди-небудь².

Також про визначення поняття «погонич тварин» йдеться мова у Конвенції про дорожній рух від 08 листопада 1968 року, відповідно до якої «термин «водитель» («погонщик») означает всякое лицо, управляющее транспортным средством, автомобилем и т.д. (включая велосипеды) или ведущее по дорогам скот, стада, упряжных, вьючных или верховых животных»³.

Обов'язки погоничів тварин та осіб, які керують гужовим транспортом, закріплені ст. 19 Закону України «Про дорожній рух». Отже, відповідно до положень даної статті погоничі тварин і особи, які керують гужовим транспортом зобов'язані:

- не залишати тварин на проїзній частині без догляду, не переганяти тварин через залізничні колії та дороги, вулиці поза спеціально відведеними місцями, а також через проїзну частину в темний час доби і в умовах недостатньої видимості;

---

¹ Гужовий транспорт: визначення. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki> (дата звернення: 01.11.2020).

² Погонич тварин: визначення. URL: https://ukrainian_explanatory.academic.ru/ (дата звернення: 01.11.2020).

³ Конвенція про дорожній рух : Конвенція, Міжнародний документ Організації Об'єднаних Націй від 08.11.1968 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_041#Text (дата звернення: 01.11.2020).

- візки (сани) повинні бути обладнані світловідбивними пристроями, а в темний час доби – і ліхтарями¹.

Також, основні вимоги до осіб, які керують гужовим транспортом, і погоничів тварин закріплені у розділі № 7 Правил дорожнього руху. Зокрема:

1) керувати гужовим транспортом та переганяти тварин по дорозі дозволяється особам, не молодшим 14-річного віку;

2) гужовий віз (сани) повинен бути обладнаний світлоповертачами: спереду білого кольору, ззаду – червоного;

3) для руху в темну пору доби та в умовах недостатньої видимості на гужовому транспорті необхідно увімкнути ліхтарі: спереду – білого кольору, ззаду – червоного кольору, що встановлюються з лівого боку воза (саней);

4) у разі виїзду на дорогу з прилеглої території або з другорядної дороги в місцях з обмеженою оглядовістю водій воза (саней) повинен вести тварину за вуздечку, повід;

5) перевозити людей гужовим транспортом дозволяється за наявності умов, які б виключали можливість перебування пасажирів за боковими та заднім габаритами транспортного засобу;

б) переганяти стадо тварин по дорозі дозволяється лише у світлу пору доби, при цьому залучається така кількість погоничів, щоб можна було направляти тварин якомога ближче до правого краю дороги і не створювати небезпеку та перешкод іншим учасникам дорожнього руху;

7) особам, що керують гужовим транспортом, і погоничам тварин забороняється:

а) рухатися по автомобільних дорогах державного значення (за можливості рухатися автомобільними дорогами місцевого значення);

б) використовувати вози, не обладнані світлоповертачами, без ліхтарів у темну пору доби та в умовах недостатньої видимості;

в) залишати на смузі відведення дороги тварин без нагляду та випасати їх;

г) вести тварин по дорогах з удосконаленим покриттям, якщо поруч є інші дороги;

г) переганяти тварин по дорогах у темну пору доби та в умовах недостатньої видимості;

д) переганяти тварин через залізничні колії і дороги з удосконаленим покриттям поза спеціально відведеними місцями;

8) особи, які керують гужовим транспортом, і погоничі тварин зобов'язані виконувати вимоги інших пунктів Правил

---

¹ Про дорожній рух: Закон України від 30.06.1993 р. № 3353-XII. (Дата оновлення: 16.10.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12#n16> (дата звернення: 01.11.2020).

дорожнього руху, що стосуються водіїв і пішоходів і не суперечать вимогам розділу № 7¹.

Також певні вимоги до переїздів та перевезень гужовим транспортом викладені у правилах охорони праці у сільськогосподарському виробництві, затверджених наказом Міністерства соціальної політики України від 29 серпня 2018 року № 1240, відповідно до яких:

1) запрягати коней дозволяється лише у справний гужовий транспорт. Гужовий транспорт, який використовується в гірській місцевості, має бути забезпечений додатковим гальмовим пристроєм;

2) керувати гужовим транспортом та переганяти тварин по дорозі дозволяється працівникам, які досягли 14-річного віку;

3) працівники, які керують гужовим транспортом, повинні мати знання щодо роботи в складних умовах, знати транспортні маршрути, можливість об'їзду небезпечних зон, виконувати інші вимоги, що стосуються водіїв і пішоходів;

4) гужовий транспорт має бути обладнаний сидіннями, розміщеними таким чином, щоб кінь не міг дістати їздового задньою ногою;

5) не дозволяється:

- використовувати гужовий транспорт без гальмівних пристроїв, без ліхтарів у темний час доби та за умов недостатньої видимості;

- залишати на смузі відведення дороги тварин без нагляду;

- переїжджати через залізничні колії та дороги з покращеним покриттям поза спеціально відведеними місцями;

- переміщення автомагістралями і дорогами для автомобілів, якщо поруч є інші дороги;

- виконувати інші дії, що суперечать вимогам Правил дорожнього руху;

6) під час завантажування і розвантажування гужового транспорту коней потрібно прив'язувати;

7) коні, зайняті на транспортних роботах, мають бути підковані. До роботи слід допускати здорових коней із хорошим зором;

8) спускаючись зі схилу, не можна сідати в гужовий транспорт, підтримувати або підпирати його руками, намотувати віжки на руку, тулуб;

9) під час використання гужового транспорту в темний час доби або за умов недостатньої видимості вози (сани) мають бути

---

¹ Про Правила дорожнього руху: постанова Кабінету Міністрів України від 10.10.2001 р. № 1306. (Дата оновлення: 29.07.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-%D0%BF#n308> (дата звернення: 01.11.2020).

облаштовані світловідбивачами відповідно до вимог Правил дорожнього руху;

10) не дозволяється залишати тварин, запряжених у сільськогосподарське знаряддя, неприв'язаними без їздових навіть у разі нетривалої зупинки¹.

Не зважаючи на те, що і Правилами дорожнього руху, і Законом України «Про дорожній рух» закріплюються вимоги до осіб, які керують гужовим транспортом, законодавець не відносить їх до учасників дорожнього руху, адже відповідно до визначення «учасник дорожнього руху» до цієї категорії осіб законодавець відносить пішохода, водія, пасажира, погонича тварин, велосипедиста, а також особу, яка рухається в кріслі колісному.

Тому, на наш погляд, слід доповнити визначення «учасник дорожнього руху» такою категорією, як особа, яка керує гужовим транспортом і викласти його у розділі № 1 Правил дорожнього руху і ст. 14 Закону України «Про дорожній рух» у такій редакції:

*«учасник дорожнього руху – особа, яка бере безпосередню участь у процесі руху на дорозі як пішохід, водій, пасажир, погонич тварин, **особа, яка керує гужовим транспортом**, велосипедист, а також особа, яка рухається в кріслі колісному».*

Крім того, у розділі № 1 «Загальні положення» Правил дорожнього руху відсутні визначення понять «погонич тварин» та «гужовий транспорт».

На наш погляд, оскільки ці поняття мають безпосереднє відношення до визначення та трактування поняття учасника дорожнього руху, мають істотне значення для притягнення особи до адміністративної відповідальності та враховуючи той факт, що визначення інших категорій учасників дорожнього руху, які охоплюються цим поняттям, вже містяться у загальних положеннях Правил дорожнього руху, на наш погляд, слід доповнити розділ № 1 Правил дорожнього руху визначеннями понять «погонич тварин» і «гужовий транспорт» та викласти їх у такій редакції:

*«**гужовий транспорт** – вид дорожнього (безрейкового) транспорту, як вантажного, так і пасажирського, в якому транспортні засоби (вози, сани) приводяться до руху тваринами;*

*«**погонич тварин** – особа, яка поганяє, супроводжує запряжених або нав'ючених тварин (коней, волів і т. ін.), у тому числі, перебуваючи на них верхи, а також той, хто супроводжує свійських тварин, коли їх переганяють у межах автомобільних доріг».*

---

¹ Правила охорони праці у сільськогосподарському виробництві: наказ Міністерства соціальної політики України від 29.08.2018 р. № 1240. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1090-18#Text> (дата звернення: 01.11.2020).

Відповідальність за порушення Правил дорожнього руху з боку погоничів тварин та осіб, які керують гужовим транспортом закріплюється ч. 2 ст. 127 КУпАП. Якщо ж вищезазначені особи порушили Правила дорожнього руху, перебуваючи у стані сп'яніння, то такі їх дії будуть кваліфікуватися за ч. 3 ст. 127 КУпАП.

У разі, якщо порушення Правил дорожнього руху погоничами тварин та особами, що керують гужовим транспортом призведуть до створення аварійної обстановки, то такі дії кваліфікуватимуться за ч. 4 ст. 127 КУпАП¹.

Що стосується складу адміністративних правопорушень, передбачених чч. 2, 3 та 4 ст. 127 КУпАП, то безпосереднім об'єктом такого делікту є суспільні відносини у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.

Об'єктивна сторона виражається діянням у вигляді порушення Правил дорожнього руху з боку погоничів тварин та осіб, що керують гужовим транспортом.

Вищезазначені склади правопорушень є формальними, а тому не передбачають настання шкідливих матеріальних наслідків. Правопорушення вважаються закінченими одразу після вчинення суспільно шкідливого діяння.

Суб'єктами правопорушень, передбачених чч. 2, 3 або 4 ст. 127 КУпАП є погоничі тварин та особи, які керують гужовим транспортом – фізичні дієздатні особи, що досягли шістнадцятирічного віку.

Не зважаючи на те, що відповідно до Правил дорожнього руху керувати гужовим транспортом та переганяти тварин по дорозі дозволяється особам, не молодшим чотирнадцятирічного віку, адміністративна відповідальність за скоєння делікту настає тільки з шістнадцятирічного віку. Як нами вже зазначалося раніше, у разі вчинення порушення Правил дорожнього руху особами віком від 14 до 16 років відповідальність несуть батьки.

Суб'єктивна сторона будь-якого з правопорушень, передбачених чч. 2, 3, 4 ст. 127 КУпАП, характеризується виною у формі умислу або необережності.

Щодо санкції ст. 127 КУпАП: за порушення Правил дорожнього руху за ч. 2 передбачене накладення штрафу у розмірі п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян; за ч. 3 – штраф у розмірі восьми неоподатковуваних мінімумів доходів громадян та за ч. 4 відповідно штраф у розмірі десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від двадцяти до сорока годин.

---

¹ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. (Дата оновлення: 13.08.2020). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 01.11.2020).

Що стосується кваліфікації дій погоничів тварин та осіб, які керують гужовим транспортом, у разі, якщо порушення ними Правил дорожнього руху призведуть до шкідливих наслідків, а саме спричинять пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна, то тут слід враховувати певну особливість: якщо вищезазначені дії вчинять погоничі тварин, то їх діяння кваліфікуватимуться за ст. 124 КУпАП.

У свою чергу, якщо порушення Правил дорожнього руху, що спричинило пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна, вчинили особи, які керують гужовим транспортом, то нести відповідальність за ст. 124 КУпАП вони не будуть, оскільки відповідно до положень чинного адміністративного законодавства України суб'єктом правопорушення, передбаченого ст. 124 КУпАП може бути тільки учасник дорожнього руху. Проте, згідно з Правилами дорожнього руху та Законом України «Про дорожній рух», особи, які керують гужовим транспортом не є учасниками дорожнього руху, не охоплюються цією категорією, а тому і нести відповідальність за вчинення правопорушення, передбаченого ст. 124 КУпАП вони не можуть¹.

Дана ситуація, на нашу думку, свідчить про наявність певних недоліків у законодавстві України у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху та ще раз підтверджує нашу думку щодо необхідності внесення змін до Правил дорожнього руху та Закону України «Про дорожній рух» в частині включення до визначення «учасник дорожнього руху» особи, яка керує гужовим транспортом.

Що стосується складу правопорушення, передбаченого ст. 124 КУпАП у випадку вчинення адміністративного делікту з боку погоничів тварин, то безпосереднім об'єктом даного правопорушення, є суспільні відносини у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.

Об'єктивна сторона виражається діянням у вигляді порушення Правил дорожнього руху з боку погонича тварин, що спричинило пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна.

У зв'язку з тим, що даний склад правопорушення є матеріальним, наявність суспільно шкідливих наслідків є

---

¹ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. (Дата оновлення: 13.08.2020). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 01.11.2020).

обов'язковим елементом об'єктивної сторони і є визначаючим для кваліфікації дій погонича тварин за ст. 124 КУпАП.

Суб'єктом правопорушення є фізична дієздатна особа, яка досягла шістнадцятирічного віку та на момент вчинення правопорушення поганяла, супроводжувала запряжених або нав'ючених тварин (коней, волів і т. ін.), у тому числі, перебувала на них верхи, або супроводжувала свійських тварин, коли переганяла їх у межах автомобільних доріг.

Суб'єктивна сторона правопорушення, передбаченого ст. 124 КУпАП характеризується виною у формі умислу або необережності щодо діяння та умислом чи необережністю відносно тих шкідливих наслідків, що настали.

Що стосується санкції ст. 124 КУпАП, то за порушення Правил дорожнього руху, що призвело до пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг тощо, передбачене накладення штрафу у розмірі двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення права керування транспортними засобами на строк від шести місяців до одного року.

ВИСНОВКИ

Правильна кваліфікація адміністративних правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху є важливим фактором ефективного функціонування адміністративної відповідальності за порушення чинних на транспорті правил з боку учасників дорожнього руху та гарантує невідворотність реагування держави і суспільства на їх протиправні дії.

Здійснивши дослідження поняття та правового статусу окремих категорій учасників дорожнього руху, а також правил та порядку кваліфікації вчинених ними адміністративних правопорушень, на підставі аналізу наукових досліджень та вітчизняного законодавства у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, авторським колективом видання сформульовано ряд нижченаведених висновків та пропозицій, спрямованих, у тому числі, на вирішення проблемних питань кваліфікації адміністративних правопорушень окремих категорій учасників дорожнього руху. Зокрема:

I. Погоджуючись з думкою науковців-адміністративістів України, вважаємо, що адміністративно-правова кваліфікація, у тому числі, дій окремих категорій учасників дорожнього руху, являє собою засновану на нормативних приписах закону посвідчувальну та пізнавальну діяльність уповноваженої особи, у провадженні якої перебуває справа про адміністративне правопорушення, пов'язану з аналізом фактичних ознак діяння і їх ототожненням з ознаками складу правопорушення, що містяться в порушеній адміністративно-правовій нормі.

II. У разі порушення Правил дорожнього руху з боку велосипедистів, пішоходів, погоничів тварин та осіб, які керують гужовим транспортом, вони нестимуть відповідальність за ст. 127 КУпАП.

Безпосереднім об'єктом правопорушень, передбачених ст. 127 КУпАП, є суспільні відносини у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.

Об'єктивна сторона виражається діянням у вигляді порушення Правил дорожнього руху з боку вищезазначених осіб.

Вищезазначені склади правопорушень є формальними, а тому не передбачають настання шкідливих матеріальних наслідків. Правопорушення вважаються закінченими одразу після вчинення суспільно шкідливого діяння.

Суб'єктами правопорушень, передбачених ст. 127 КУпАП є пішоходи, велосипедисти, погоничі тварин та особи, які керують

гужовим транспортом – фізичні дієдатні особи, що досягли шістнадцятирічного віку.

Суб'єктивна сторона будь-якого з правопорушень, передбачених ст. 127 КУпАП, характеризується виною у формі умислу або необережності.

У випадку, якщо порушення Правил дорожнього руху з боку велосипедистів, пішоходів та погоничів тварин спричинили пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна, вони нестимуть відповідальність за ст. 124 КУпАП.

Безпосереднім об'єктом даного правопорушення є суспільні відносини у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.

Об'єктивна сторона виражається діянням у вигляді порушення Правил дорожнього руху, що спричинило пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна.

У зв'язку з тим, що даний склад правопорушення є матеріальним, наявність суспільно шкідливих наслідків є обов'язковим елементом об'єктивної сторони і є визначаючим для кваліфікації дій суб'єкта правопорушення за ст. 124 КУпАП.

Суб'єктом правопорушення є фізична дієдатна особа, яка досягла шістнадцятирічного віку.

Суб'єктивна сторона правопорушення, передбаченого ст. 124 КУпАП характеризується виною у формі умислу або необережності щодо діяння та умислом чи необережністю відносно тих шкідливих наслідків, що настали.

У випадку порушення Правил дорожнього руху, що спричинили пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна з боку осіб, які керують гужовим транспортом, вони не нестимуть відповідальність за ст. 124 КУпАП, адже, на сьогодні відповідно до чинного законодавства України у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, вони не є учасниками дорожнього руху.

III. Задля усунення протиріч між нормативно-правовими актами України у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху та єдиного трактування і розуміння поняття «пішохід», викласти його визначення у розділі № 1 Правил дорожнього руху та Законі України «Про дорожній рух» в єдиній редакції і взяти за основу визначення «пішохід», закріплене у ст. 17 Закону України «Про дорожній рух»: «пішохід, тобто особа, яка бере участь у дорожньому русі поза транспортними засобами і не виконує на

дорозі будь-яку роботу (до пішоходів належать також особи, які рухаються в кріслах колісних із швидкістю пішохода, ведуть велосипед, мопед чи мотоцикл, везуть санки, візок, дитячу коляску або крісло колісне)».

IV. Враховуючи, що Правилами дорожнього руху і Законом України «Про дорожній рух» закріплюються вимоги до осіб, які керують гужовим транспортом, а Кодексом України про адміністративні правопорушення закріплена адміністративна відповідальність за порушення ними чинних на транспорті правил, задля врегулювання проблемних питань притягнення їх до відповідальності за ст. 124 КУпАП, слід віднести осіб, які керують гужовим транспортом, до учасників дорожнього руху, доповнити ними визначення «учасник дорожнього руху», що міститься у розділі № 1 «Загальні положення» Правил дорожнього руху і ст. 14 Закону України «Про дорожній рух» та викласти у такій редакції: «учасник дорожнього руху – особа, яка бере безпосередню участь у процесі руху на дорозі як пішохід, водій, пасажир, погонич тварин, особа, яка керує гужовим транспортом, велосипедист, а також особа, яка рухається в кріслі колісному».

V. Оскільки визначення та пояснення категорій осіб, що охоплюються поняттям «учасник дорожнього руху» має істотне значення для притягнення особи до адміністративної відповідальності та, враховуючи той факт, що визначення деяких категорій учасників дорожнього руху охоплюється понятійним апаратом Правил дорожнього руху, слід доповнити розділ № 1 «Загальні положення» Правил дорожнього руху визначеннями понять «погонич тварин» і «гужовий транспорт» та викласти їх у такій редакції:

«гужовий транспорт – вид дорожнього (безрейкового) транспорту, як вантажного, так і пасажирського, в якому транспортні засоби (вози, сани) приводяться до руху тваринами»;

«погонич тварин – особа, яка поганяє, супроводжує запряжених або нав'ючених тварин (коней, волів і т. ін.), у тому числі, перебуваючи на них верхи, а також той, хто супроводжує свійських тварин, коли їх переганяють у межах автомобільних доріг».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конвенція про дорожній рух : Конвенція, Міжнародний документ Організації Об'єднаних Націй від 08.11.1968 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_041#Text (дата звернення: 01.11.2020).
2. Про дорожній рух: Закон України від 30.06.1993 р. № 3353-XII. (Дата оновлення: 16.10.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12#n16> (дата звернення: 01.11.2020).
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-X. (Дата оновлення: 13.08.2020). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 01.11.2020).
4. Про Правила дорожнього руху: постанова Кабінету Міністрів України від 10.10.2001 р. № 1306. (Дата оновлення: 29.07.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-%D0%BF#n308> (дата звернення: 01.11.2020).
5. Правила охорони праці у сільськогосподарському виробництві: наказ Міністерства соціальної політики України від 29.08.2018 р. № 1240. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1090-18#Text> (дата звернення: 01.11.2020).
6. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / Галуцько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.
7. Адміністративна відповідальність (адміністративно-деліктне право) : навч. посіб. / В. К. Колпаков. К. : Юрінком Інтер, 2008. 256 с.
8. Адміністративна відповідальність в Україні : [навчальний посібник] / [В. М. Бесчастний, О. М. Мердова, А. П. Сахно]; за заг. ред. В. М. Бесчастного. Кривий Ріг : ДЮІ МВС України, 2015. 197 с.
9. Адміністративна відповідальність: мультимедійний навчальний посібник НАВС. 2015. https://arm.naiuu.kiev.ua/books/adm-vidprov/pages/rozdil_6.html
10. Остапенко О. І. Кваліфікація адміністративних правопорушень : [монографія] / О. І. Остапенко. Львів: Львівський інститут внутрішніх справ при НАВСУ, 2000. 173 с.
11. Голосніченко І. Попереднє адміністративне розслідування як стадія провадження в справах про адміністративні проступки / І. Голосніченко, М. Стахурський, Н. Золотарьова // Право України. 2002. № 2. С. 26-30.
12. Гужовий транспорт: визначення. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki> (дата звернення: 01.11.2020).
13. Погонич тварин: визначення. URL: https://ukrainian_explanatory.academic.ru/ (дата звернення: 01.11.2020).

АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ

Червінчук Андрій Васильович – завідувач науково-дослідної лабораторії з проблемних питань правоохоронної діяльності Криворізького навчально-наукового інституту Донецького юридичного інституту МВС України, кандидат юридичних наук

Пилипенко Євгенія Олексіївна – старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблемних питань правоохоронної діяльності Криворізького навчально-наукового інституту Донецького юридичного інституту МВС України, кандидат юридичних наук, капітан поліції

Атаманенко Юлія Юріївна – старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблемних питань правоохоронної діяльності Криворізького навчально-наукового інституту Донецького юридичного інституту МВС України, кандидат технічних наук

Марценишин Юрій Ігорович – начальник управління патрульної поліції в Закарпатській області Департаменту патрульної поліції Національної поліції України, доцент кафедри кримінального права та процесу юридичного факультету Ужгородського національного університету, кандидат юридичних наук, майор поліції